

Hacettepe Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Dergisi

*Hacettepe University
Journal of Faculty of Letters*

Cilt/Volume: 19 Sayı/Number: 1 Haziran / June 2002

Sahibi

Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Adına
Dekan, Prof. Dr. Tuğrul İNAL

Yayın Kurulu

Doç. Dr. Sibel BOZBEYOĞLU
(Yayın Kurulu Başkanı)
Doç. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM
Prof. Dr. Aysu ERDEN
Prof. Dr. Jale ERLAT
Yrd. Doç. Dr. Barış GÜMÜŞBAŞ

Bu dergi altı ayda bir çıkmaktadır.
Yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.

Bu dergide yayınlanan yazılar *MLA (Modern Language Association of America) international Bibliography'de* yer almaktadır.

Adres

Hacettepe Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Beytepe/ANKARA

Publisher

On behalf of Hacettepe University
Prof. Dr. Tuğrul İNAL (Dean of Faculty of Letters)

Editorial Board

Assoc. Prof. Dr. Sibel BOZBEYOĞLU
(Managing Editör)
Assoc. Prof. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM
Prof. Dr. Aysu ERDEN
Prof. Dr. Jale ERLAT
Assist. Prof. Dr. Barış GÜMÜŞBAŞ

This journal is published semiannually.
Writers are solely responsible for the content of their articles.

Edebiyat Fakültesi Dergisi is indexed
in the MLA International Bibliography

Address
Hacettepe University
Faculty of Letters
Beytepe/ANKARA
TURKEY

Doç.Dr. N. Berrin AKSOY	Siyaset Dili ve Çevirişi.....1-10
Doç.Dr. Serap KURBANOĞLU	WWW Bilgi Kaynaklarının Değerlendirilmesi 1 1-25
Doç.Dr. Halime HÜRYILMAZ	Yenibademli Höyük: Kuzeydoğu Ege Denizi'nde Bir Erken Tunç Çağı Yerleşmesi.....27-44
Doç.Dr. Halime HÜRYILMAZ	Yenibademli Höyük: Kuzeydoğu Ege Denizi'nde Bir Erken Tunç Çağı Yerleşmesi..... 27-44
Doç.Dr. Gediz URAK	Kullanımda Değerlendirme; Ankara Kaleiçi Restorasyon/işlevsel Dönüşüm Uygulamaları ve Ankara Halkı 45-62
Yrd.Doc.Dr. Cemal GÜZEL	Türkiye'de Maddecilik ve Maddecilik Karşıtı Görüşler.....63-81
Yrd.Doc.Dr.EsraBURCU	Üniversite Okuyan ÖzürlüÖğrencilerin Sorunları: Hacettepe-Beytepe Kampusu Öğrencileri Örneği.....85-103
Yrd.Doc.Dr. Metin TOPRAK	Theodor Fontanes Realismuskonzept..105-1 19
Yrd.Doc.Dr. Hanife Nalan GENÇ	Jean Genet'nin "Balkon" Adlı Oyununda Dekorun Simgesel İşlevi ...1 21-137
Yrd.Doc.Dr. Turhan KAÇAR	The Parting of the Ways: The East and the West at the Council of Serдика A.D.....139-151
Arş. Gör. Talip KABADAYI	Descartes, Spinoza ve Leibniz'de Ontolojik ve Kozmolojik Kanıtlamalar.....153-163
Dr. Hayriye BİLGİNER	Down Sendromlu Çocuklarda Dil Gelişimi 165-179
Dr. Gül Tekay BAYSAN	Dreyfus Davası: Gerçek ve Adalet Savaşçısı Zola..... 181-195
Dr. Türkan SOMAN ÇELİK	Die Bedeutung der Tragödie in der antiken griechischen Zeit 197-210

CONTENTS

Assoc.Prof.Dr. N. Berrin AKSOY	Language of Politics and its Translation ..1-10
Assoc.Prof.Dr. Serap KURBANOĞLÜ	Evaluating WWW information Resources.....11-25
Assoc.Prof.Dr. Halime HÜRYILMAZ	Yenibademli Mound: An Eariy Bronze Age Settlement in Northeastern Aegean Sea 27-44
Assoc.Prof.Dr. Gediz URAK	The Reuse Evaluations: The Restoration/ Functional Reformation Applications at "Ankara Kaleiçi" and the People of Ankara 45-62
Assist.Prof.Dr. Cemal GÜZEL	Materialism and Anti-materialist Thought in Turkey 63-81
AssistJProfJDr. Esra BURCU	The problems of the Disabled Youth as University Students: The case of BeytepeCampus.....85-103
Assist.Prof.Dr. Metin TOPRAK	Theodor Fontane's Concept of Realism.....105-119
Assist.Prof.Dr. Hanife Nalan GENÇ	Symbolic Function of the scenery elements in Jean Genet's Play "The Bakony" 121-137
AssistJProf.Dr. Turhan KAÇAR	The Parting of the Ways: The East and the West at the Council of Serdica A.D....139-151
Assist. Talip KABADAYI	Ontological and Cosmological, Arguments in Descartes, Spinoza and Leibniz 153-163
Assist. Dr. Hayriye BİLGİNER	Language development in children with Down's Syndrome 165-179
Assist. Dr. Gül Tekay BAYSAN	Dreyfus Case: Zola, the Fighter for Truth and Justice 181-195
Assist. Türkan SOMAN ÇELİK	Meaning of the Tragedy in the Ancient Greek Ara.....197-210

Note for authors

Dergimizin bu sayısında yer alan makalelerin değerlendirilmesinde danışmanlıklarına başvurduğumuz öğretim üyelerine teşekkür ederiz.

Yayın Kurulu

We thank all the referees who kindly helped us with evaluate the manuscripts for the current issue of our journal.

Editorial Board

Prof. Dr. Mustafa AKBULUT
Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Ekrem AKSOY
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Gürsel AYTAÇ
Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Saffet BABÜR
Yeditepe Üniversitesi
Prof. Dr. Ömür BAKKER
O.D.T.Ü.
Prof. Dr. Fehmi BAYKAN
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Süleyman Hayri
BOLAY
Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Betül ÇOTUKSÖKEN
Maltepe Üniversitesi
Prof. Dr. İrfan ÇAKIN
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet ÇELİK
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Şerife DOĞAN
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Yusuf ERADAM
Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Aysu ERDEN
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Nevin Güngör
ERGAN
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Hayat ERKANAL
Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Cengiz ERTEM
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Tuna ERTEM
Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Tuğrul İNAL
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Tanju İNAL
Bilkent Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet İNAM
O.D.T.Ü.
Prof. Dr. Zeynel KIRAN
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Onur Bilge KULA
Mersin Üniversitesi
Prof. Dr. Turgay KURULTAY
İstanbul Üniversitesi

Prof. Dr. Güray KÖNİG
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet Yaşar OCAK
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Engin ÖZGEN
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Kemal ÖZMEN
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Nuran ÖZYER
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Harun TEPE
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Süleyman YILDIZ
Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Aysel YONTAR
İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Ender ATEŞMAN
Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Aylin Görgün BARAN
Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Sibel BOZBEYOĞLU
Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Kurtuluş DİNÇER
Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. NurGÖKALP
Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Gümeç KARAMUK
Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Nevzat KAYA
Ege Üniversitesi
Doç. Dr. Abdullah KAYGI
Hacettepe Üniversitesi
Doç. Dr. Ayşe SAKTANBER
O.D.T.Ü.
Doç. Dr. Ahmet Yaşar TONTA
Hacettepe Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr. Arsun YILMAZ
Hacettepe Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Cemal GÜZEL
Hacettepe Üniversitesi
Yrd.Doç.Dr. Mustafa Servet AKPOLAT
Hacettepe Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Nalan
BÜYÜKKANTARCIOĞLU
Hacettepe Üniversitesi

Siyaset Dili ve Çevirişi

N. Berrin AKSOY*

Özet

Siyaset dili, siyasi söylemin tüm özelliklerini içermesi ve soyutluğu açısından çevirisinde kültürel, yapısal ve anlamsal bağlamda ele alınan güçlükler içerir. Bu güçlüklerin üstesinden gelebilmek için yerine göre kısaltma ve düzeltmeler, işlevsel bir çeviri yöntemi çerçevesinde benimsenmeli, dilsel özelliklerin aktarımında hedef dildeki doğal kullanımlar göz önüne alınmalıdır.

Abstract

Political language, in its nature, includes abstract conceptual terms within a specific political discourse. Hence, translation of political language involves challenges in terms of structural, cultural and semantic elements which force the translator to adopt functional approach. Also, a natural ease and flow in the target language as well as the full transference of information should also be achieved.

I-Giriş

a. Siyaset dili Çevirisi ve İşlevsel Çeviri Kuramı (Skopos)

Siyaset dili çevirisi, çevirinin başka türlerinde olduğu gibi, farklı kültürlere ait kişilerin bulunduğu iletişimsel ortamlarda ve işlevsel bir amaç çerçevesinde gerçekleşir. Dil, kültürlerin ayrılmaz bir parçasını oluşturur. Kültürü "bilgi, yeterlik ve algılama bütünlüğü" (Snell-Hornby 1988:40) olarak kabul ederek Amerikalı etnolog Ward H. Godeenough'un aşağıdaki sözleriyle açıklayabiliriz:

Toplumun kültürü, üyelerince kabul edilebilir bir tutumla hareket edebilmek için kişinin bilmesi ve inanması gerekenleri içeren ve buna uygun rollerin benimsenmesini gerektiren bir olgudur. Kültür, kişilerin biyolojik miraslarından ayrı olarak öğrenmesi gerekenler olarak, öğrenmenin ürünleri-

---

(*) Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı.

ni kapsar. Bu da bilgidir. Bu tanıma göre, kültürün maddesel bir olay olmadığını söyleyebiliriz. Nesnelere, insanları, davranışları ya da duyguları değil, bunların düzenlenmiş bir bütünü içerir. Kültür, kişilerin zihninde var olan şekiller ve algılama, ilişkilendirme ve yorumlama modelleridir (1964:36).

Bu tanımdan yola çıkan Alman çeviribilimciler (Vermeer 1986, Ammann 1989, Nord 1993, Göhring 1978, Agar 1991) çeviriye işlevsel yaklaşımı kültürlerarası iletişim çerçevesinde geliştirmişlerdir. İşlevsel yaklaşım tüm detaylarıyla önce Hans Vermeer ve Katharina Reiss tarafından ortak olarak yazılan kitapta ele alınmış, kitabın birinci bölümünde Vermeer "Skopos" kavramını bağdaşıklık ve kültür düzeyinde, ikinci bölümünde de Reiss yeterlik ve eşdeğerlik kavramını çeviriye işlevsel yaklaşım açısından irdelemiştir.

Vermeer ve Reiss tarafından kültür ve iletişim çerçevesinde ortaya atılan işlevsel çeviri yöntemi, daha sonra Christiane Nord tarafından geliştirilerek tüm metin türleri için (yazınsal metinler de dahil) amaca yönelik işlev ilkesi doğrultusunda uygulanabilir bir model haline getirilmiştir (1997). Buna göre Nord, çeviri alanında üç tür amaç olduğunu öne sürer:

- a) Çeviri sürecinde çevirmence hedeflenen genel bir amaç (para kazanma, tanınma, iş edinme v.b.)
- b) hedef metince hedef durum içinde hedeflenen iletişimsel amaç (okuyucuyu bilgilendirmek)
- c) belirli bir çeviri yöntemi ve süresince hedeflenen amaç (sözcüğü sözcüğüne çeviri, serbest çeviri v.b).

Vermeer ve Nord'un "Skopos" adını verdikleri bu yaklaşım amaç, hedef, niyet ve işlev (aim, purpose, intention, function) unsurlarını içerir.

Çeviriye işlevsel yaklaşım, iletişimi sosyal ve kültürel odaklı ve iletişimin amaçlarını ve işlevlerini içeren bir olgu olarak ele aldığından siyaset dili çevirilerinde yol gösterici bir yöntem olarak belirlenebilir. Siyaset dilinin içerdiği siyasi söylem tamamen iletişim amaçlı olup kültür odaklı soyut kavramlarla bezenmiştir. Siyasi söylemde hedefin kültür odaklı bir iletişim olması, çevirisinde bu unsurları içeren bir yöntem benimsenmesini gerekli kılar. Aslında Vermeer, Reiss ve Nord tarafından geliştirilen Skopos kuramı, bir bakıma siyaset dili çevirisi için kusursuz bir örnek oluşturur. Skopos kuramı, siyasi söylemin içerdiği aşağıda sıralanan ve verilen örneklerde de gözlemlenmesi mümkün olan tüm özelliklerini yansıtır:

- Siyasi söylem, Skopos kuramı gibi edimbilimsel olup, iletişimsel etkileşimin durumsal koşullarını, hitap edilenlerin beklenti ve gereksinimlerini içerir.

- kültürel odaklı olup, sözel ve zihinsel tüm kültürel biçimleri içeri
- kendi içinde tutarlı olup, işlevsel bir amaç uğruna gerçekleşir
- uygulanabilir olup, kültürlerarası iletişimin tüm gerekliliklerini içerir
- kapsamlı olup iletişimsel değerlerin tüm araçlarını kullanır
- sezgiye ve bilgiye dayalı olup mantıklı ve anlaşılır ürüne yönelir (Nord 1997:123-124).

Görüldüğü gibi, çeviride işlev odaklı skopos kuramı, siyasi söylemde yer alan tüm bu özellikleri kendi içinde doğası gereği taşıdığından siyaset dili çevirisinde çevirmene süreç ve yöntem açısından ışık tutar.

b) Metin türleri açısından siyaset dili

Siyasi söylem içeren metinler ve konuşmaları metin türleri açısından sınıflandırmada güçlüklerle karşılaşmaktadır. Katharina Reiss'in metin türlerine göre hem işlevsel (functional), hem bilgi verici (informative) hem de anlatımsal (expressive) hem de seslenimsel (vocative) metin türlerinin özelliklerini taşıyan siyaset metinlerinde işlevsel bir yaklaşımla çeviriyi gerçekleştirmek, bu karmaşık özellikler taşıyan metinlerin biçimsel ve duyuşsal özelliklerinin de diğer dile ve kültüre aktarılmasını kolaylaştırır (içinde Shuttleworth ve Cowie 1997: 156-157).

Metin türü açısından karmaşık özellikler gösteren bir siyaset metnini örnek olarak incelediğimizde siyasi söylemin de çok yönlülüğü ortaya çıkabilir. Örnek metinden yapılan aşağıdaki alıntıda siyaset dilinde kullanılan kavramlar tüm özellikleriyle (kültür odaklı, değer yüklü, tarihsel kapsamda, işlevsel, soyut) yansıtılmıştır.

Since people have been able to draw maps, they have pointed out the immutable fact of Turkey's geography- that Asia Minor is a bridge between continents. Less than a kilometer separates Europe from Asia at the nearest point along the Bosphorus. And, in reality, there is no separation at all, thanks to the bridges you have built (...) To the south, the Middle East is still roiled with violence, but blessed with an historic opportunity to build a comprehensive, just and lasting peace. Turkey is a force for that peace as well, through its ties to Israel and the Arab States (Bill Clinton, 15 Kasım 1999).

Metin, kavramlar düzeyinde ele alındığından kültür odaklı ve değer yüklü kavramlar Türkiye'nin yerinin tanımlandığı tümcelerde "immutable fact" (değişmeyen gerçek) sıfat tamlaması vurgusunda, tarihsel kapsamı açısından da "since people have been able to draw maps" (insanlar harita çizmeye başladıkları günden beri) imgesinde ve zaman kullanımında (present perfect tense-have been....) göze çarpar. Ayrıca işlevsel açıdan bakıldığında metnin okunduğu TBMM içinde milletvekilleri ve basın yayın aracılığı ile izleyen Türk halkına, ABD'nin Türkiye'nin yerine ve konumuna atfettiği büyük önemin

vurgulanmasının sağlanmasının hedeflendiği gözlenmektedir. Öte yandan, metin türleri açısından bu metin incelendiğinde karmaşık metin türü özelliklerinin bir arada yer aldığı gözlemlenmektedir. Konuşma amacıyla yazıldığından dolayı seslenimsel olduğu, tarihi değerlerin altını çizmesi açısından anlatımsal ve bilgi verici özellikler içerdiği ayrıca konuşmacının "thanks to the bridges you have built"(kurduğunuz köprüler sayesinde) ifadesinde de görüldüğü üzere dostça bir biçimle konuşmasını gerçekleştirdiği ve konuşma metninin duygusal boyut içerdiği söylenebilir.

Siyaset söyleminin ve siyasi metinlerin bu örnekte de görülen çok yönlülüğü işlevsel bir çeviri yaklaşımın gerekli kılar. Amaç, hedef, niyet ve işlevin somut olarak belirlenebilir olması, iletişim değeri yoğun olan siyaset metinlerinin işlevsel kapsamda değerlendirilmesini kolaylaştırır.

Siyaset dili, ağırlıklı olarak siyasi bir söylemden oluşan, günlük olaylar, kavramlar, bilgi ve yorum içeren soyut ve karmaşık yapılardan oluşmuş bir dildir. Siyaset dili çevirisini ilgilendiren unsurları ele almadan önce bu dilin özelliklerini tartışmak yararlı olabilir:

c. 1. Siyaset dilinin dilbilimsel özellikleri: Siyasi söylem

Siyasi söylem ya da siyaset içeren söylem, sosyal anlamların üretildiği ve sorgulandığı anlambilimsel bir alan içinde ele alınır (Seidel, 1985: 44). Siyasi söylemde tümce yapısı ve sözel edim arasındaki ilişkide ortaya çıkan sosyal içerik, siyasetin "güç" kavramıyla olan bağlantısını gösterir. "Güç" kavramının çeşitli dışavurumlarının yer aldığı siyasi söylem de, bu açıdan bakıldığında soyut ve belirsiz anlamların açığa çıkmasına neden olur. Dil yoluyla siyaset yapmak, siyasetin geçerli tek aracıdır. Siyasi söylemin özünde sosyal kurumların çeşitli yönlerinin irdelenmesi, tanımlanması, sınırlandırılması, o kurum ile ilgili yetki, yetkinlik, bilim, aile, yapı, cinsiyet gibi kavramların değerlendirilmesi yatar. Bu açıdan siyasi söylem dil açısından yansız olmayıp sözdizimsel biçimlerle şekillendirilir (Kress ve Hodge, 1978). Siyasi söylemi oluşturan siyaset ve dil arasındaki bağ çeşitli düzeylerde oluşur. Bunlar :

a) sözcük düzeyi

b) dilbilgisel - sözdizimsel düzeydir.

Sözcük düzeyinde konuşmacı/yazarın yaptığı sözcük seçimleri ve bunların dilbilimsel bir biçim olarak gerçekleşmesi dilde siyasi söylemi yaratır (Kress, 1985:31). Bu dilbilimsel biçimin seçimi konuşmacı/yazar için "canlı" bir süreç olmayabilir; söylemlerin siyasi unsurların dile getirilişi olduğu ve bir sosyal grup içindeki söylemlerce önceden oluşturulduğu göz önüne alındığında, birey yeni bir söylem yaratmayı var olanları yeniden üretmektedir. Ancak bu süreçte kendine ve seslendiği gruba özgü nitelikler söyleme eklenebilir.

Bir söylemin siyasi olması için sosyal yaşamın siyaset ve onunla ilgili alanlarında üretilmesi gerekir. Böyle bir içerik yapısı da söylemin biçimsel bölümlerinde değil, tüm söylem içinde sözdizimsel biçimlerde dile gelir. Söylemin içeriği ve yapısı, içinde yer alan olguların nedenselliğinin nasıl düzenlendiği ile ilgilidir.

c. 2. Siyaset dilinin soyutluğu

Siyaset dilinde kavramlar yaratılır. Yaratılan kavramlar genelde gerçek ile ilgili değil, gelecek ve umuda yönelik kavramlardır. Siyaset dilinin özü soyut kavramsal terimlerde yatar. Bu terimler en güçlü biçimde sloganlarda, sözcüklerde, tezahüratlarda, şarkılarda, adlandırılmalarda, deyişlerde karşımıza çıkar. Metinlerde, antlaşmalarda, gazete makalelerinde daha yalın anlatım dikkat çeker.

Siyaset dilinde kullanılan kavramlarda dört özellik bulunur. Bunlar sırasıyla:

a) kültür odaklı

b) değer yüklü

c) tarihsel kapsamda

d) işlevsel

e) ve tüm somutlaştırma çabalarına karşın, soyuttur (Nev/mark, 1991: 146).

Örnek olarak "Demokrasi" sözcüğünü ele aldığımızda tarihsel, kültürel bir boyut içerdiği ve devlet yönetimi ve sosyal yapı tanımlayan soyut bir kavram olduğu dikkat çeker.

Siyaset dilinin siyasi söylem ve soyutluk gibi genel özelliklerim içeren unsurlar ve bunların çevirişi ile ilgili yaklaşımlar şu başlıklar altında toplanabilir:

II. Gelişme

I. Ana hatlarıyla siyaset dili çevirisinde karşılaşılan zorluklar

Siyaset dilinin özelliklerinin açıklamasının ardından bu özelliklerin çeviride ne gibi zorluklara yol açtığına bakmak yararlı olacaktır .Siyaset dili çevirisinde en temel zorluk, siyasi söylemin içerdiği soyut dil kullanımlarının bir işleve yönelik olması ve bu şekliyle kültürel ve anlamsal bağlamda çeviride daha da soyut bir hale dönüşmesidir.

Ülkemizde siyaset dili çevirişi son yıllarda basın yayın organlarının sayısının hızla artması, yabancı dilde ülkemiz ile ilgili yapılan yayınlar, dış ilişkilerimizin çeşitliliği vb. nedenlerle giderek önem kazanmaktadır. Siyaset dili çevirisinin sınırları:

a) siyaset ile uğraşan kişilerin konuşmaları, demeçleri, yazılı açıklamaları,

b) siyasi ilişkiler içinde yer alan her türlü bilgi ve belge, yazışma, açıklamalar ile çizilir.

Siyaset dili belirgin, keskin, dikkat çeken ve kapsam dışı özellikler içerir. İşlevsel çe-

viri yöntemiyle bazı kavramların kolaylıkla çevrilebilmesine karşın, kültür ve değer yargısı içerenleri çevirmek özellikle Türkçe'ye / Türkçe'den aktarmak. Batının zihinsel ve siyasi gelişimi içinde yer almamış olan ve kavramsal ve dilsel yapısı farklı olan ülkemiz dili açısından sorunlar içerebilir. Siyaset dili çevirisinde karşılaşılan zorluklar şu başlıklar altında incelenebilir:

a) Metin türleri açısından

Siyaset ile ilgili metinlerin metin türleri açısından karmaşık bir tür örneği sergilediği daha önce belirtilmişti. Çevirmen açısından bu durumun zorluğu, bu karmaşık özellikler içeren metinlerin tüm özelliklerinin yansıtılmasının yanısıra, bu özelliklerin işlevsel açıdan da yeterli olacak şekilde aktarılma gereğinden kaynaklanır. Örnek olarak Bili Clinton'ın yazılı olarak da sunduğu konuşmasının metninden bir alıntı incelenebilir:

There are still those who see Europe in narrower terms. Their Europe might stop at this mountain range or that body of water or worse, where people stopped to worship God in a different way. But there is a growing and encouraging consensus that knows Europe is an idea as much as a place—the idea that people can find strength in the diversity of many opinions, cultures and faiths, as long as they are commonly committed to democracy and human rights; the idea that people can be united without being uniform, and that if the community we refer to as the West is an idea, it has no fixed frontiers. It stretches as far as the frontiers of freedom can go (Bill Clinton, 15 Kasım 1999).

Metin türü açısından Reiss'in sınıflandırdığı anlatımsal, işlevsel, bilgi verici ve seslenimsel tür metinlerin bir bileşimini sergileyen bu alıntı, özünde siyasi söylem içermesi ve özgürlük, düşünce, bütünleşme gibi soyut kavramların vurgulanması açısından karmaşık ve çok yönlü yapısının başarıyla çevrilmesi için işlev odaklı bir yaklaşımla ele alınmasını gerektirir.

Metinde anlatımsal özellikleri oluşturan uzun ve virgüllerle ayrılmış duygu yüklü tümceler etkilerini duygu yoğunluğu olan isim ve sıfat tamlamalarıyla (the idea that people can be united...), peşpeşe sıralanan etkili ifadelerle yaratır. Metindeki bu anlatımsal özelliklerin işlevinin siyasi bir söylemin çekiciliğini arttırmak olduğu gözönüne alındığında Türkçe'ye aktarımında bu işlevin de yaratılmasının gerekliliği ortaya çıkar. "... Avrupa bir yer olduğu kadar bir düşüncedir de- insanların çeşitli görüşler, kültürler ve inançlardan, demokrasiye ve insan haklarına bağlı olmak koşuluyla, güç alacakları bir düşüncedir" (Çev.B. Aksoy).

Öte yandan Avrupa'yı oluşturan düşüncenin tanımlanması, demokrasi ve insan haklarına olan bağlılığın öneminin vurgulanması da bilgi verici ve seslenimsel metin türü

özelliklerim içerdiğinden siyasi bir söylemde işlevsel açıdan gözardı edilmeden çevrilmelidir. ".Batı bir düşünce olup, sınırları yoktur. Batı, özgürlüklerin sınırlarının bittiği yere kadar gider" (Çev.BAksoy). Bu örnek tümceler çevirisinde çevirmenin yaptığı sözcük ve yapı düzeyindeki değişiklikler, işlevin vurgulanması açısından geçerlidir.

b) Dilbilimsel özellikleri açısından

b.1) Yapısal

a) Adıllar : Genel anlamda adıllar grubunda "biz" konuşmayı yapan kişinin ait olduğu taraf, " sen, siz" halk, "onlar" ise muhalefet, iktidar, bürokrasi, karşı oldukları ne varsa o dır. Siyasi bir tümcenin amacı "biz ve sen, siz"i "o", "onlar", a karşı birleştirmektir. Türkçe siyaset dilinde de, batı dillerinde siyaset konuşmalarında da kullanılan bu adıllar genelde tüm dillerde ortak olan soyut ve somut kavramlar içerdiğinden çevirilerinde dilsel açıdan aynı sözcüklerle karşılıklar rahatlıkla verilebilir.

b) Eksilteli anlatımlar: Siyaset dilinde halka daha yakın ve sıcak olabilmek ve resmi, uzun tanımlardan ve terimlerden kaçmak için kullanılan eksiltelili anlatımlar yapısal bağlamda ele alınan zorluklardan biridir. Örnek olarak Çankaya'nın görüşü, Ankara gündemi, Downing 10, Hükümetin başı v.b. Bu kullanımlar yoğun kültürel içerikleri olmadığı durumlarda eksilteli olarak hedef dile aktarılabilceği gibi kültürel içerikleri olmadığı durumlarda iletişimsel karşılıklarıyla ya da işlevsel karşılıklarıyla verilebilir. Örnek: Downing 10, İngiltere başbakanının konutudur ve İngiliz siyaset dalında Başbakan yerine de kullanılabilir. Türkçe'ye aktarılırken "Başbakan" olarak işlevsel karşılığı verildiğinde "yeterlik" ve "kabul edilebilirlik" ölçütlerinin gerçekleştirildiğini görürüz.

b.2)Anlamsal

a) Örtmece : Daha 1946 yılında Onvell'in *Politics and the English Language* adlı kitabında belirttiği gibi siyasetin genelinde örtmeceye karşı bir eğilim vardır (Newmark, 1991:148). Somut isimler soyut isimlerle, yüklemeler "boş" yüklemeler veya isim fiillerle kullanılır. Hatta bazı durumlarda o sözcük özgün dildeki haliyle söyleneceği yerde diğer bir dildeki karşılığıyla verilir. Buna örnek olarak "saldırı"sözcüğü yerine "sınır ihlali" ifadesinin kullanılmasını verebiliriz. Öte yandan "yoksul" yerine "dar gelirli", "işsizlik" yerine "durgunluk" gibi kullanımlar gene siyaset dilinde sıklıkla göze çarpar.

Burada çevirmenin yapması gereken şey örtmece sözcük ve kavramların karşılığım eğer mümkünse diğer dilde yine siyasi söylemin işlevini yaratabilmek açısından örtmece karşılıklarla vermeye çalışmak olmalıdır.

b) Yeni/Ödünç alınmış sözcükler: Siyaset dilimize giren yeni ya da ödünç alınmış

sözcüklerin neredeyse tamamı İngilizce ya da Fransızca'dan dilimize girmiştir. Bunların bir kısmı birçok batı dilinde ortak kullanılan demokrasi, hegemonya, totaliter, kabine, konsey v.b. gibi sözcüklerin yanı sıra, bir kısmı da Türkçe karşılıkları bulunmayan kavramlar içeren sözcüklerdir. Örnek olarak tiyo vermek, harmonizasyon, akretide, mega proje, enflasyon, resesyon v.b. sözcükler ve kullanımlar.

Bu sözcüklerin çevirisinde çevirmen genelde fazla zorlanmadan hedef dilde kullanıldığı ve yazıldığı biçimde aktaracağı bir uygulamayı benimseyebilir.

c) Kısaltmalar : Kısaltmaların çevirisi, biraz da metnin bilgi verici (informative) ya da seslenimsel (vocative) oluşuna göre değişir. Siyaset dilimizde kullanılan kısaltmalar genelde hedef dillere olduğu gibi aktarılır ve gerektiğinde parantez içinde hedef dilde açıklmaları işlevsel çeviri yöntemi benimsenerek verilir (Bkz. Turkish Daily News, Newsweek, Time v.b). Örnek olarak ANAP, DYP, CHP gibi parti isimleri, ANAYOL, ANASOL gibi koalisyon isimleri İngilizce'de olduğu gibi kullanılmaktadır. Öte yandan yabancı dilden dilimize yapılan çevirilerde parti isimleri olduğu gibi aktarılırken siyasi kuruluşlara ait kimi sıfat ve kısaltmaların Türkçe'de var olan kullanımları tercih edilmektedir. Örneğin Tory, Tories için Muhafazakar Parti, The Commons için Avam Kamarası.

b J. Kültürel

a) Siyasi jargon ve klişeler : Siyaset dili kapsamında, dilimizden yabancı dile ya da yabancı dilden dilimize yapılan çevirilerde deyiş kaydırması diye açıklayabileceğimiz değişiklikler en çok siyasi jargonun aktarımında ortaya çıkar. Dilimizde siyasiler tarafından yoğun olarak kullanılan bir jargon vardır. Yazılı ve sözlü siyaset dilinde kullanılan bu jargonun karşılıkları bazen diğer dilde aranırken çevirmen hedef dildeki jargondan yararlanmaya özen göstermelidir. Örnek olarak "enflasyonu aşağı çekmek" İngilizce'ye her seferinde "to lower the inflation" şeklinde çevrilmeli, "to cut down the inflation" ya da "to drop the inflation rate" gibi karşılıklar İngilizce'de kullanılan siyasi jargona uymadığı için ve dolayısıyla işlevsel bir karşılık oluşmayacağı için tercih edilmemelidir.

Öte yandan dilimizde siyasi jargona girmiş olup hedef dilde siyasi jargon içinde karşılığı bulunmayan sözcüklere de işlevsel eşdeğerlik bularak çeviri yapılabilir. Örnek olarak "işçiyi memuru enflasyona ezdirmemek" ifadesini hedef dilde "a lower inflation trend should be maintained" olarak çevirmek, "civil servants and workers must not be squeezed by inflation" gibi anlamsal bir çeviri yönteminden çok daha uygun düşecektir.

b) Eğretileme. Her dilin ve kültürün kendine özgü siyaset eğretilmeleri vardır. Örneğin Ruslar köylü atasözleri ve deyişlerin; siyasi konuşmalarında sıkça kullanır-

ken, bu eğretilmelerin uluslararası konferanslarda çevirmenler tarafından anlamsal (semantic) çeviri yapma yerine işlevsel karşılığıyla verildiğini görürüz, zira bu eğretilmelerin Rus kültürüne özgü çağrışımlarının karşı tarafa hedef dilde eğretilmeler bularak aktarmanın zorluğu açıktır. Sözcüğü sözcüğüne yapılan çevirilerde de eğretilmenin yan anlamları gerektiği gibi aktarılmazsa sorunlar çıkabilir. Örnek olarak Kuruşev'in kapitalizmin sona ermesi için kullandığı ifadenin "We'll bury you" şeklinde sözcüğü sözcüğüne çevirisi yapılmış çevirisi askeri bir tehdit sanılarak yanlış anlaşılmıştır (Newmark, 1991: 149).

Dilimizde de siyasette kullanılan eğretilmelerin genelde halk deyimlerinden ve kullanımlarından kaynaklandığını görürüz. Tamamen Anadolu kültürünü ve anlatım özelliklerini yansıtan bu eğretilmelerin hedef dile sözcüğü sözcüğüne ya da anlamsal olarak çevirisi sorunlar yaratabilir.

Bu tür eğretilmelere şunları örnek verebiliriz: Orta direk, kadayıfı kızartmak, limon gibi sıkamak, v.b. Bu örnekleri hedef dile aktarım yaklaşımımız işlevsel bir yöntemle olursa sonuçta eşdeğerliğe ve kabul edilebilirliğe ulaşmamız daha kolay olacaktır.

Dolayısıyla "orta direk" için "middle pole" gibi sözcüğü sözcüğüne bir yaklaşım, ya da "the wage eamers vvith low income" gibi anlamsal bir çeviri yapılacağına, işlevsel yaklaşım benimsenerek "the middle class" karşılığı rahatlıkla verilebilir. Aynı şekilde "kadayıfın altının kızarması" ifadesi hedef kültürde kadayıf gibi rağbet görüp, kısık ateşte usul usul pişirilen bir tatlı ismi aramak ve onu bir eğretilme olarak kullanıp çevirimizi gerçekleştirmek, ya da kadayıfı ve nasıl piştiğini anlatmaya koyulmak biçimlerinde çeviri girişimlerinde bulunmak sonuçsuz kalacağından işlevsel bir karşılık bulmak daha uygun olacaktır.

III. Sonuç

Sonuç olarak, siyaset dili, metin türleri ve dilbilimsel açıdan içerdiği siyasi söylemin ve kültürel, sosyal, tarihsel özelliklerinden ötürü çevirmeni zorlayan bir dildir. Siyaset dili içeren metinlerin iletişimsel ve kültürel ağırlığı gözönüne alındığında işlevsel odaklı bir çeviri yaklaşımın benimsenmesinin hedef kültürde amaçlanan işlevin ve iletişimin oluşmasında yararlı olacağı söylenebilir. Bu çerçevede, çevirmen şu hususlara dikkat etmelidir:

- 1) Siyaset dili metin olarak yayınlanacaksa önceden gerekli dilbilgisel ve anlatımsal kısaltma ve düzeltmeler anlaşılabilirlik açısından yapılmalıdır.
- 2) Hedef topluma ve kültüre tamamen anlaşılmaz ve saçma gelecek abartılı, aşırı duygusal ve eğretilmeler içeren anlatımlar ayıklanarak metnin ve konuşmanın niteliğine göre işlevsel bir yaklaşım benimsenmelidir.

- 3) Hedef topluma ve kültüre yanlış bilgi verecek ya da yanılarak gerçekten uzaklaştıracak hatalara ve belirsizliklere meydan vermeyecek bir çevirinin ortaya çıkması hedeflenmelidir.
- 4) Metnin ya da konuşmanın dilsel ve işlevsel özellikleri hedef dil ve kültüre elverişince aktarılmalıdır.

Yararlanılan Kaynaklar

1. CLINTON, Bill. 1999 "Remarks by the President of the U.S. H.E. William J. Clinton in address to the Turkish Grand National Assembly" Dışişleri Bakanlığı metni kopyası.
2. EDELMAN, M. 1977 *Political Language* Londra Academic Press.
3. GOODENOUGH, W.1964 "*Cultural Anthropology and Linguistics.*" *Language in Culture and Society*. D. Hymes (yay .haz.) New York: Harper and Row 36-40.
4. GRAHAM, J.(ed.) 1985 *Difference in Translation* Ithaca: Cornell University Press.
5. NEWMARK, P. 1991 *About Translation* Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
6. NORD, C. 1997 *Translating as Purposeful Activity. Functional Approaches Explained* Manchester: St. Jerome,
7. KRESS ve HODGE. 1978 *Language as Ideology* Londra: Routledge ve Kegan Poul.
8. KRESS, G. 1985 "Ideological Structures in Discourse" *Handbook of Discourse Analysis* Bavelas v.d. (yay .haz) Cilt 4. Londra : Academic Press. 27-41.
9. SEIDEL, G. 1985 "The concept of Culture in the English and French New Right" *The Ideology of the New Right*. P. Lentas (yay .haz) Oxford: Polity Press / Blackwell 40-48.
10. SNELL-HORNBY, M. 1988 *Translation Studies: An integrated Approach* Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
11. SHUTTLEWORTH ve COWIE 1997 *Dictionary of Translation Studies* Manchester: S t. Jerome.